

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НА ТЕМУ:
«ОСНОВНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ
КЛАСТЕРІВ ПІДПРИЄМСТВ У
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ»

Студент ЛГ-309 | Мирончак Максим

ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ В ЄС ТА СВІТІ

Кластери – це «гарячі місця» для інновацій, які в свою чергу можуть покращити конкурентоспроможність регіону. Крім самих кластерних моделей, відповідні стратегії та програми підтримки на державному рівні є також визначальними факторами успіху кластеризації.

Згідно звіту *European Observatory for Clusters and Industrial Change* про підтримку кластерів у 29 європейських країнах, що включає поглиблений аналіз 30 національних та 55 регіональних програм, спеціально розроблені політики і стратегії підтримки кластерів широко поширені як в Європі, так і в усьому світі.

ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ В ЄС ТА СВІТІ

Незважаючи на те, що конкретна розробка та реалізація кластерної політики залежить від контексту та обґрунтованості відносно національної/регіональної політики на різних територіях, в аналізованих підходах можна виявити схожість, а зокрема:

1. Кластери підтримуються за допомогою виділених кластерних програм або шляхом інтеграції в інші програми економічної підтримки. В Європі найважливішими цілями таких кластерних програм є зміцнення співпраці різних зацікавлених сторін, підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств, діяльність в сфері інтернаціоналізації (на рівні країни) або ж модернізація промисловості (на регіональному рівні). Поза межами Європи, окрім вищенаведених цілей, є ще сприяння зростанню фірм (Канада), науководослідним розробкам та високотехнологічним галузям промисловості (Канада, Китай), підтримка переходу до центру знань за певною технологією (Ізраїль), створення соціально-економічного ефекту (Сінгапур), досягнення більш збалансованого територіального розвитку (Мексика, Тайвань, Південна Корея та Японія).

ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ В ЄС ТА СВІТІ

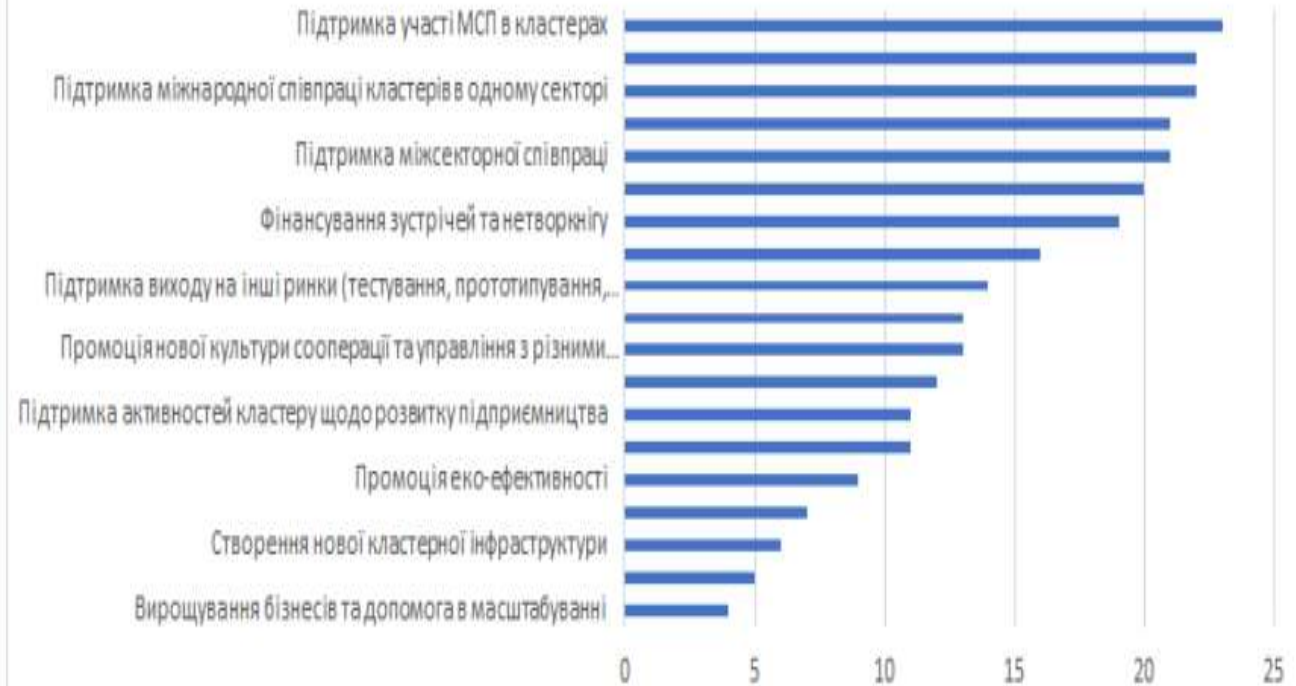
2. Найчастіше кластерна політика пов'язана з інноваціями, дослідженнями, розробками та технологічною підтримкою. У європейських країнах, особливо на регіональному рівні, підтримка кластерів часто пов'язана з регіональними інноваційними стратегіями та/або стратегіями інтелектуальної спеціалізації. Тут кластери – це платформа для кооперації між різними суб'єктами в конкретних територіях для розробки та просування стратегічних напрямів галузевої та/або технологічної спеціалізації, що мають вирішальне значення для економічного розвитку регіональних промислових систем.

ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ В ЄС ТА СВІТІ

3. Підтримка кластерів також часто орієнтована на просування малих та середніх підприємств (МСП) – бізнессегмент, який представляє більшість компаній у багатьох промислових екосистемах. У сукупності кластери можуть розглядатися як з'єднуючий елемент між політикою та сегментом, що охоплює інновації, стратегічну спеціалізацію та підтримку МСП, стимулюючи спільну участь, залучаючи різні типи зацікавлених сторін, включаючи зв'язок із групами МСП.

Окремо слід виділити напрями та інструменти державної підтримки, які закладені в кластерні політики. Згідно загальноєвропейського дослідження проведеного в 2018 році, що охопило 29 кластерних програм, як мінімум дві третини з них спрямовані на підтримку участі МСП, міжнародну та кроссекторну співпрацю, фінансування дослідницьких проєктів та кластерного менеджменту.

Інструменти та напрями підтримки кластерів в національних програмах

ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ В ЄС ТА СВІТІ

Кластерні організації часто запрошують брати участь в урядових конкурсах. Коло зацікавлених сторін та річні бюджети різняться (для прикладу, фінансування у Франції складає 144 млн. євро). Серед аспектів, що оцінюються як дуже важливі для підтримки подальшого розвитку кластерів це: розвиток компетенцій, навчання, проведення інформ кампаній та С2С конференцій, а також фінансування досліджень та розробок. При цьому, 28 з 30 державних та 16 регіональних програм надають фінансування кластерних організацій.

Фінансування кластерів

КРАЩІ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРАМИ

Європейський кластерний підхід для економічного зростання базується на трьох основних принципах: 1) нові галузі, що швидко розвиваються; 2) міжрегіональне співробітництво й інтернаціоналізація кластерів 3) кластерний передовий досвід як результат регулярних бенчмаркінгових аналізів та розповсюдження інформації про кращі практики.

На горизонтальному рівні, через Європейську установу кластерів та промислових змін (EOCIC), Європейська Комісія надає статистичний та тренд-аналіз кластерів (включаючи ланцюги вартості, стартапи та розширення масштабів), поради щодо кластерної 18 політики та навчання, а також підтримку стратегічних міжрегіональних кластерних партнерств. Цей підхід реалізується через конкретні ініціативи ЄС, започатковані за фінансовими програмами ЄС, головним чином COSME (попередня програма CIP) та Horizon 2020.

КРАЩІ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРАМИ

Незважаючи на те, що підтримка кластерів має різні обґрунтування, бачення та характеристики в країнах та регіонах, проаналізованих у Європі та за її межами, вона сильно взаємопов'язана з іншими політиками та стратегіями і переслідує цілий ряд цілей. Середньо- та довгострокова традиція та розвиток підтримки кластерів, а також велике значення, яке надається кластерній політиці, свідчать про важливість цього інструменту політики в Європі та за її межами.

Успішні кластери здебільшого передбачають взаємодоповнення трьох видів бізнесу:

1. Міжнародно активні компанії, які особливо сильні на ринку та є технологічними лідерами.
2. Постачальники або доповнюючі підприємства (часто МСП).
3. Фахівці зі сфери інновацій та знань (наприклад, науководослідні установи, заклади підвищення кваліфікації, фахівці в галузі ІКТ тощо).

КРАЩІ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРАМИ

При цьому кластери зазвичай мають класичну структуру, ефективність якої підтверджена на практиці та містить основні елементи як:

- 1) Управлінський комітет (steering committee).
- 2) Консультативна рада (advisory board).
- 3) Керівництво офісом (кластерний менеджер).
- 4) Робочі групи.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

В цьому розділі надаються головні показники аналізу 7 країн Східної Європи – Польщі, Угорщини, Румунії, Словаччини, Чехії, Литви та Латвії.

Польща

Загалом існує 40 кластерів в 30 сферах, серед яких в кінці 2019 року вибрано 15 Національних ключових кластерів. Уряд запровадив 4 кластерні програми, серед яких найважливіші – Ключовий національний кластер та Інтернаціоналізація ключових кластерів, на які виділив €5,000,000.

Основні цілі підтримки:

Підтримка інтернаціоналізації. Збільшення візерунку кластерів. Підтримка передового досвіду членів кластера. Сприяння науково-дослідним розробкам та впровадження новітніх технологій. Зміцнення інноваційних екосистем в певних регіонах.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Угорщина

В період з 2014–2020 з 176 кластерів-стартапів утворилось 25 акредитованих крос-секторних кластерів, і, як очікується, ця кількість зменшиться через процес злиття.

Основні цілі підтримки:

Підвищення конкурентоспроможності МСП. Зміцнення структур співробітництва між компаніями або між галузями та наукою. Підтримка спільних науководослідних проектів. Підтримка інтернаціоналізації менеджменту і членів кластерів. Сприяння збільшенню масштабів. Підвищення видимості кластерів. Підтримка передового досвіду і членів кластеру. Сприяння злиття кластерів, щоб мати 10–15 провідних кластерів із сильною міжнародною видимістю.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Румунія.

Налічується 51 кластер, 47 найактивніших об'єднані в асоціацію Clustero.

Основні цілі програм: Зміцнення структур співробітництва між компаніями або між галузями та наукою. Сприяння інноваційному потенціалу. Сприяння науково-дослідним розробкам та впровадження новітніх технологій. Підтримка інтернаціоналізації. Підтримка передового досвіду членів кластера. Промоція підприємництва, стартапів та масштабування.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Словаччина

В 2020 Міністерство економіки Словаччини розпочало перший конкурс фінансування для кластерів у Словаччині в рамках Оперативної програми інтегрованої інфраструктури – Схема підтримки організацій промислових кластерів (€5,000,000).

Основні цілі підтримки:

Зміцнення структур співробітництва між компаніями або між галузями та наукою; Підтримка інтернаціоналізації; До 85% співфінансування проектів кластерів.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Чехія

У 2005 створено Національну кластерну стратегію 2005–2008, а пізніше сертифіковану методологію для регіональної та національної кластерної політики. На втілення кластерної кооперації виділено €10,000,000.

Основні цілі підтримки:

Підвищення конкурентоспроможності МСП. Зміцнення структур співробітництва між компаніями або між галузями та наукою. Сприяння інноваційному потенціалу. Сприяння науково-дослідним розробкам та впровадження новітніх технологій. Зміцнення інноваційних екосистем в певних регіонах. Підтримка інтернаціоналізації. Підвищення видимості кластерів. Підтримка передового досвіду членів кластера.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Литва

25 кластерів, 13 з яких об'єднані в Асоціацію литовських кластерів. Створено документпосібник, що складається з поточного аналізу стану кластерів, переваг, наданих кластеризацією, цілей та завдань, рівнів та моніторингу розвитку кластерів і їх членів.

Основні цілі підтримки:

Стимулювання інтеграції підприємств у кластери, збільшення зрілості кластерів та їх зростанню. Сприяння міжнародному співробітництву та інтеграції в глобальні ланцюги вартостей. Підвищення конкурентоспроможності МСП. Зміцнення структур співробітництва між компаніями або між галузями та наукою для науково-дослідних розробок і впровадження новітніх технологій. Сприяння інноваційному потенціалу. Підвищення видимості кластерів та інтернаціоналізації.

БЕНЧМАРКИНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Латвія.

Зареєстровано 15
кластерів і 19 січня 2017 року була
запущена латвійська кластерна
програма (€5,400,000).

Основні цілі програми:

Підвищення
конкурентоспроможності МСП.
Зміцнення структур співробітництва
між компаніями або між галузями та
наукою. Підтримка
інтернаціоналізації. Підвищення
видимості кластерів. Підтримка
передового досвіду членів
кластера.

БЕНЧМАРКІНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Україна

Налічується близько 30 кластерів. Єдиної організації – репрезентанта кластерів України немає, так само як немає і кластерних державних програм.

Україна незважаючи на досить високу активність створених кластерів як на місцевому, національному так і на міжнародному рівні (зокрема, участь в Європейській спільноті кластерів – **European Cluster collaboration platform**, кооперація з європейськими кластерами в обміні досвідом, кращими практиками та спільних транскордонних проектах) значно відстає в напрямку імплементації державної політики та стратегії.

Рис. 11. Розподіл кластерів України за видами економічної діяльності

БЕНЧМАРКІНГОВИЙ АНАЛІЗ «СХІДНА ЄВРОПА – УКРАЇНА»

Для ефективності кластерної політики вона перш за все повинна бути:

Простою.

Передбачуваною.

Прозорою.

Забезпечувати фінансування.

Далекостратегічною.

Узгодженою.

Розробленою за участі всіх сторін.

Розробленою для розвитку можливостей та компетенцій.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!